

A REFERENZS ÉS TÁJÉKOZTATÓ SZOLGÁLAT ELMÉLETÉNEK MEGALAPOZÁSÁRÓL*

Kenneth Whittaker

a Manchester Polytechnic, Department of Library and Information Studies egyetemi előadója

Általában referenz és tájékoztató szolgálatnak nevezik a könyvtári tevékenységnek azt az ágát, amely a könyvtári személyzet közreműködésével kapcsolatot teremti az állomány és az olvasó között. Ezt a tevékenységet régebben referenz munkának nevezték, a tájékoztató szolgálat elnevezés újabb eredetű. Bár a referenz, illetve tájékoztató munka a könyvtári tevékenység fontos ága, ennek ellenére elméleti szempontból mégis meglehetősen keveset tanulmányozták. B. F. VAVREK [1] ennek okát abban a bizonytalanságban látja, amely kérdésessé teszi, hogy egyáltalán szükséges-e az elméleti szempontból való tanulmányozás, ugyanis sokaknak az a nézete, hogy a referenz tevékenység lényegében véve nem más, mint a nyomtatott információs források tökéletes ismerete.

Érdekes megjegyezni, hogy az első cikk a referenz, illetve tájékoztató tevékenységről 100 évvel ezelőtt, a *Library Journal* c. folyóirat 1876. októberi számában jelent meg S. S. GREEN tollából *Personal relations between librarians and readers* (A könyvtáros és az olvasó személyes kapcsolata) címmel [2].

Bár a referenz elmélet kifejezést sok könyvtáros szerző használja, mégis ritkán kísérlék meg ennek definiálását, így ma sem létezik általánosan elfogadott meghatározása. A legtöbb korábbi szerző a referenz elméletét azonosnak vélte azoknak a különböző nézeteknek tanulmányozásából levont eredményekkel, amelyeket a könyvtárosok vallottak arról, hogy a könyvtáraknak milyen segítséget kell nyújtaniuk az olvasók számára. Az újabb szerzők nézetei szerint a referenz, illetve a tájékoztatás elméletének nemcsak az érdeklődők kérdésével kell foglalkoznia, hanem a tájékoztató szolgálat valamennyi kérdésével, így pl. az információ terjesztésének, az olvasók oktatásának problémáival stb.

A referenz elméletének tehát foglalkoznia kell a tájékoztató munka gyakorlatának minden kérdésével, de ugyanakkor a gyakorlatnak is közelednie kell az elmélet-hez, a megállapítások hasznosítása céljából. Megfelelő elmélet hiányában a referenz munka eddig empirikus volt. Az elmélet fejlődésére vonatkozó információk ennél fogva elsősorban közvetve, a referenz gyakorlatára vonatkozó tanulmányokból és a referenz gyakorlatával kapcsolatos megállapításokból meríthetők. A referenz munka történetére vonatkozó művekből közvetlenebb módon nyerhetők egyes információk.

Az 1900 előtti helyzet

Ami a referenz, illetve könyvtári tájékoztató munka eredetét illeti, a 19. század utolsó negyede előtt ez a tevékenység nem volt jelentős, s a könyvtári szakma különösebb figyelmet nem fordított rá.

A figyelmet a problémára – mint tárgyalást érdemlő témára – voltaképpen a referenz munka amerikai úttörője, Green hívta fel az 1877. évi londoni könyvtáros konferencián. A konferencia résztvevőinek nézetei nem voltak egységesek. Egyesek Green álláspontjának megfelelően azt vallották, hogy a könyvtárosoknak segíteniük kell az olvasókat problémáik megoldásában, mások viszont azt hangsúlyozták, hogy a könyvtáros elsősorban az állomány őre, aki „eltűri”, hogy az olvasók azt igénybe vegyék.

Annak ellenére, hogy Green álláspontját sokan elle-nezték, az 1880–1890-es években egész sor vidéki közművelődési könyvtár segítséget nyújtott az olvasók-nak a könyvek kiválasztásában. Ugyanakkor információs kéréseiket is igyekeztek teljesíteni. Az információkkal való segítségnyújtás azonban lassabban fejlődött, mint a könyvkiválasztásban való közreműködés. A tájékoztatás csak a 20. század első éveiben vált elismert közművelő-dési könyvtári funkcióvá.

* A *Journal of Librarianship* 1977. 1. számának 49–63. oldalain megjelent cikk teljes szövegének fordítását a *Journal of Librarianship* szerkesztőségének hozzájárulásával közöljük.

Az 1900–1939 évek közötti fejlődés jellemzése

Amint a könyvtárakban az olvasók információk kérésének teljesítése meghonosodott, e tevékenységet a *referenz munka* névvel jelölték meg. Az angol szaksajtóban ez az elnevezés először 1906-ban jelent meg.

Az I. világháború előtt referenz elmélet aligha létezett, ellenben referenz munka már igen, elsősorban a közművelődési könyvtárakban. A háború alatt és azt követően a referenz munka jelentősége az ipari vállalatokban és kutatóintézetekben szervezett szakkönyvtárak működésének eredményeként nagymértékben megnövekedett. Az ezzel foglalkozók gyakran *tájékoztató tisztviselő*nek (information officer) nevezték magukat, mivel feladatuk elsősorban az információk kutatása volt.

A *referenz munka elmélete* kifejezés J. I. WYER [3] 1930-ban megjelent *Reference work* (Referenz munka) c. művében már megtalálható. Nyilvánvaló tehát, hogy a referenz, illetve a tájékoztató munka elmélete időben jóval a gyakorlat mögött haladt, s így nem szolgált alapul az addigi gyakorlat fejlődéséhez.

Wyer, korának könyvtárvilágában az olvasók kiszolgáltatását illetően három eltérő álláspontot figyelt meg: a *konzervatív*, a *mérsékelt* és a *liberális*. Konzervatív magatartást szerinte az a könyvtáros tanúsít, akinek álláspontja, hogy az olvasót kell megtanítani a szükséges információk megkeresésére, de ezen túlmenően csak minimális segítséget kell nyújtani számára. A mérsékelt magatartást tanúsító könyvtáros *ésszerű segítséget* nyújt az információkat kereső olvasóknak. Végül a liberálisnak nevezett magatartás – amelyet Wyer saját magára is irányadónak tekintett – azt kívánja a könyvtárostól, hogy a lehető *legteljesebb támogatást* nyújtsa valamennyi olvasójának.

Az 1940–1975 évek közötti fejlődési szakasz

Indiában és az USA-ban a II. világháború éveiben kezdődött a referenz elméletének fejlődése, míg Angliában csak a háborút követő években. Indiában RANGANATHAN-nak SUNDARAM-mal [4] közösen írt és 1940–1941-ben megjelent *Reference service and bibliography* (Referenz szolgálat és bibliográfia) c. műve volt jelentős ezen a téren. Ranganathan sokan úgy tekintik, mint az osztályozás elméletének egyik úttörőjét, a referenz elméletének fejlődésében való közreműködését azonban általában figyelmen kívül hagyják. Szerinte a referenz szolgálatra azért van szükség, mert az olvasók a szabadpolc, az osztályozási rendszer stb. révén csak bizonyos mérvű segítséget kaphatnak, amelyet igényeik maximális kielégítése érdekében személyes könyvtárosi segítségnek kell kiegészítenie. *Ranganathan szerint a referenz szolgálatnak személyesnek és dinamikusnak kell lennie.* Bár szóban forgó művének a referenz

elmélete nem fő témája, mégis olyan alaposan elemzi a referenz szolgálatot, amilyen módon ez korábban még nem történt meg. Fejtegetéseiben a széles alapokon nyugvó általános elmélet szükségességét tartja kívánatosnak.*

Az USA-ban P. BUTLER [5] 1943-ban megjelent *The reference function of the library* (A könyvtár referenz munkája) c. művében a referenz munka lényegét a következőkben határozza meg: *olyan eljárás, amelynek segítségével a művelt ember képes a könyvtárban lévő könyvek segítségével tetszése szerinti speciális információk megszerzésére.* A referenz munkának ez a koncepciója tágabb, mint – Ranganathan kivételével – bármelyik korábbi meghatározás. És ami lényeges, a referenz munkát nem az olvasóknak nyújtott hagyományos segítség szempontjából közelíti meg.

Angliában D. J. FOSKETT [6] 1952-ben megjelent *Assistance to readers in lending libraries* (Támogatás az olvasóknak a kölcsönző könyvtárakban) c. műve ugyan a hagyományos utat követi, de mégis új módon közelíti meg a kérdést. Hangsúlyozza, hogy *a könyvtárak tájékoztató szolgálati szerepe nem korlátozható a referenz részlegre*, hanem ennek át kell hatnia a könyvtár valamennyi részlegét. A szakkönyvtárakban e téren elért eredmények megfelelő módon hasznosíthatók a közművelődési könyvtárakban is.

R. C. BENGE [7] 1963-ban megjelent *Bibliography and the provision of books* (A bibliográfia és könyvellátás) c. műve a referenz szolgálatot már olyan *tág szempontból elemzi*, ahogyan az egyáltalán lehetséges. Szerinte a referenz szolgálat hat eleme (olvasás, írás, könyvtári szolgálat, publikálás, bibliográfia, dokumentumok lelőhelyének felderítése) kellőképpen érzékelteti a referenz tevékenység körének tág értelmezését, s ez voltaképpen a referenz elmélet szélesebb alapokra való helyezésének szükségességét is magában foglalja.

Benge szerint a referenz szolgálattal kapcsolatban három könyvtári szint különböztethető meg: a hagyományos minimális ellátás; az összes olvasóról való gondoskodás; az egyes olvasókról való gondoskodás, mint maximális ellátás.

A referenz elméletének széles alapokon történő másik megközelítője A. REES (USA) [8], aki 1966-ban megjelent *Broadening the spectrum* (A spektrum kiszélesítése) c. tanulmányában a referenz szolgálat lényegéről vallott nézetével kapcsolatban többek között a következőket írja: „nemcsak az elérhető bibliográfiai eszközök igénybevétele, hanem a *változó pszichológiai, szociológiai és környezeti tényezők hasznosítása is*, amelyeket napjainkban még nem értünk meg teljesen.”

B. F. VAVREK [9] 1968-ban megjelent *A theory of reference service* (A referenz szolgálat elmélete) c.

* Lásd: A referenz szolgálat helye Ranganathan könyvtártudományi elméletében (ismertetés) = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 24. évf. 7/8. sz. 1977. p. 308–313.

tanulmányában Rees álláspontjának fontosságát hangsúlyozva azt állítja, hogy csakis az ilyen széles alapokra helyezett referenz elmélet lehet megfelelő. Véleménye szerint *a könyvtár lényege a referenz*.

A. R. SCHILLER [10] 1965-ben megjelent *Reference service: instruction or information* (Referenz szolgálat: oktatás vagy tájékoztatás) c. cikke már címében is a referenz elméletének fontos kérdéseire mutat rá. A kérdésnek ilyen módon való felvetése voltaképpen az egyetemi könyvtárakban kifejlődő hivatalos könyvtári oktatási programokkal volt kapcsolatban. Ezek a törekvések ugyanis felvetették a kérdést: vajon nem kellene-e az olvasószolgálatnak kisebb hangsúlyt helyezni az információk kérdéseinek megválaszolására és *több gondot fordítani az olvasók olyan jellegű oktatására, hogy képesek legyenek maguk megtalálni a részükre szükséges információkat*. A kérdés ma sincs eldöntve. Sőt, az sincs eldöntve, hogy a könyvtári oktatás a referenz könyvtárosok feladata-e, vagy pedig azé a könyvtári személyzeté, amely kifejezetten az olvasók oktatására specializálja magát. S. ROTHSTEIN-nek [11] az a nézete, hogy a referenz szolgálat a könyvek és a könyvtárak használatának oktatásában éppen úgy érdekelt legyen, mint a könyvek kiválasztásának irányításában, feltehetőleg sok referenz könyvtáros helyeslésével találkozunk. Minden bizonnyal B. S. WYNAR [12] is egyetért ezzel, mivel 1967-ben megjelent *Reference theory: situation hopeless but not impossible* (Referenz elmélet: reménytelen, de nem lehetetlen helyzet) c. cikkében a könyvtári oktatás kérdését is bevonta tanulmányába.

Wynar ebben a cikkében egyszerűen azt állítja, hogy ami a referenz elméletét illetően ma van, az egyelőre a semmivel tűnik egyenlőnek, de reméli, hogy a könyvtár-tudományon kívüli területeken, az információhasználat és -csere terén dolgozó kutatók tevékenysége kapcsán az majd ki fog fejlődni. Wynar azért érezte feljogosítva magát ilyen remények táplálására, mivel az utóbbi évek irodalmában valóban jelent meg könyvtár-tudományon kívüli szakterületen ilyen dokumentum. Ez S. D. NEILL-nek [13] *Problem solving and the reference process* (Problémamegoldás és referenz folyamat) c. cikke volt, amely pszichológiai szakírók munkájának tanulmányozása alapján készült. Wynar nem tudhatta, amikor a referenz elméletének létét tagadta, hogy az ezzel kapcsolatos tanulmányok száma, kijelentését követően lényegesen meg fog növekedni. Kétséges, hogy ma megismételné-e állítását, de az ma is igaz, hogy *megfelelő referenz elmélettel mind ez ideig nem rendelkezünk*.

Jelenlegi helyzet

Annak, hogy még ma sincs a referenz szolgálatnak megfelelő elmélete, nagyrészt az az oka, hogy eddig nem

végeztek elegendő kutatást ezen a téren. Amit eddig írtak erről a kérdéssel, az túlnyomórészt az érdekelt olvasók kérdéseire adandó válaszok módszertani problémáival volt kapcsolatos. Igaz, hogy valóban ez áll a referenz munka középpontjában, de ez mégis csak egy része annak. További kutatások szükségesek, amelyek a témát átfogó szempontból vizsgálják.

R. EMERY [14] ugyan már vizsgálat tárgyává tette a referenz, illetve a tájékoztató szolgálat összefüggését a más könyvtári tevékenységekkel, azonban a kapcsolatot más tudományterületekkel nem mutatta ki. *Vavrek érdeme, hogy rámutat a referenz elmélete és a kommunikáció elmélet közötti összefüggésekre*, megállapítva, hogy az emberi gondolatközlés tanulmányozása segítheti az eligazodást az olvasó és a tájékoztató könyvtáros közötti kapcsolatok tanulmányozásában. Vavrek tanulmánya [1] valóban kimagasló értékű ebből a szempontból.

A jövőbeli fejlődés alapjai

Mindenekelőtt azt kell tisztázni, hogy voltaképpen mit is értünk referenz elméleten. Ezen elsősorban a fogalmaknak az elképzelések, állásfoglalások és a gyakorlat tanulmányozása alapján történt meghatározását kell érteni. A referenz elmélete inkább alkalmazott jellegű, sem mint „tisztá” elmélet. Mint Emery is rámutat: *lényegében praktikus elmélet, a közvetlen cselekvéshez szükséges kalauz*, amely széles körben megerősített eszméket, fogalmakat tartalmaz, szemben a nem igazolt spekulációkkal.

Minden elmélet, ideértve a gyakorlati jellegűeket is, csak akkor közzölhető sikeresen, ha terminológiája megfelelő és világos. A referenz elméleté ma még nem az, ezért fontos és *sürgős feladat a terminológia tökéletesítése*. Megállapítható, hogy az erre irányuló erőfeszítések ma még nem kielégítőek; a referenz, illetve tájékoztató szolgálat átmeneti állapotban van az empirikus gyakorlatból az elméleti diszciplína felé. Ebben az átmeneti helyzetben állandóan új kifejezések születnek.

A terminológia megjavításához első lépésként el kell dönteni, hogy a hagyományos alapkifejezések, mint pl. a referenz munka és a referenz elmélete, ma is a legmegfelelőbbek-e. Véleményem szerint nem. A kérdés tisztázása érdekében először a referenz, illetve a tájékoztató munka természetét, majd pedig egész témakörét vizsgálat alá kell venni.

Ami az előbbi illeti, célszerű abból kiindulni, hogy a referenz, illetve tájékoztató szolgálat célja az információ források hatékony áramoltatása azok számára, akiknek az információkra szükségük van. A könyvtáros nélkül, — aki a forrást és a keresőt összehozza, — ez az áramlás hatékonyan nem jönne létre. A referenz, illetve tájékoztató szolgálat három alapelemet foglal magában: *az információforrást, az információkeresőt és a könyvtá-*

rost. A referenz és a tájékoztató szolgálat természetéből fakad, hogy ezek az elemek tipikusan oly módon kerülnek össze, hogy lehetővé teszik a visszacsatolás létrejöttét is. Ez viszont hozzájárul ahhoz, hogy az információáramlás bármely adott helyzetben fokozatosan még hatékonyabbá váljon.

Az információ szó tartalmának közelebbi meghatározása is szükséges, mivel ennek egyszerre több jelentése is van. Az információ mint általunk használt fogalom jeleket és szimbólumokat jelent, amelyek az emberek által megérthető közléseket hordoznak. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy nemcsak tényeket, adatokat közölnek, hanem gondolatokat és érzéseket is.

Bár a referenz és tájékoztató szolgálatra vonatkozó további tanulmányok szükségesek, feltehetően, a lényegét illetően eléggé általános az egyetértés. Korántsem olyan általános azonban az egyetértés arra vonatkozóan, hogy mi tartozik a referenz és tájékoztató szolgálat körébe. Így pl. nem általánosan elfogadott nézet, hogy az olvasók könyvtári oktatása a referenz és tájékoztató munka szerves része. Abban sincs egyetértés, hogy vajon az állománygyarapítás is beletartozik-e. A referenz és tájékoztató szolgálat körének meghatározásához vizsgálni kellett az információáramlást a már említett három elem (információforrás, információkereső és a könyvtáros) vonatkozásában. Lényeges volt ezeknek az elemeknek a megfigyelése a különféle aspektusokból.

Így pl. az információkeresők elemzése során kiderült, hogy azok öt szempontból is kapcsolatban vannak az információáramlással, éspedig a következőképpen:

- a) az információkereső mint információtermelő;
- b) az információkereső mint információfelhasználó;
- c) az információkereső mint információkutató;
- d) az információkereső mint potenciális vagy tényleges könyvtárhasználó;
- e) az információkereső mint könyvtári oktatást igénylő.

A másik két elemnek hasonló módon való elemzése is arra az eredményre vezetett, hogy a referenz és tájékoztató szolgálat fő ágait az alábbiak szerint lehetett megjelölni:

- a) információkeresők;
 1. könyvtári igények és használat,
 2. könyvtári oktatás;
- b) referenz és tájékoztató könyvtárosok (központi tájékoztató szolgáltatások);
 1. felvilágosító munka,
 2. információterjesztés;
- c) információforrások;
 1. könyvtári anyagok, elérhető szolgáltatások,
 2. szakbibliográfiák.

A felsoroltakban nincs említés a referenz részlegekről (mint a kölcsönző részlegek ellentétéről), mivel a referenz és tájékoztató szolgálat szervesen beletartozik a

könyvtár valamennyi részlegének tevékenységébe. Ezért az olyan hagyományos alapkifejezés, mint a „referenz szolgálat”, ma már nem kielégítő. De egyébként sem megfelelő, mert gyakran úgy használják, mint a tudakozódással, felvilágosítással kapcsolatos kifejezést, holott ez csupán csak egy, bár fontos része a referenz és tájékoztató szolgáltatásoknak. A referenz szó helyett a tevékenység jelölésére a tájékoztatás kifejezés alkalmasabb, nem is beszélve arról, hogy mennyire nehézkes a „referenz és tájékoztató szolgálat” kifejezés. Igaz ugyan, hogy a tájékoztatás kifejezés szűkebb értelemben is használható, azonban ennek ellenére pontosan kifejezi a szóban forgó tevékenység természetét: ennek lényege, hogy az információkkal foglalkozik és azok szolgáltatása fontos feladata.

Az információkeresés és a tájékoztató szolgálat nyilvánvalóan szoros kapcsolatban van egymással, mivel mindkettő arra törekszik, hogy az információkeresőket és az információforrásokat kapcsolatba hozza. Azonban ameddig az információkeresés ezt a kapcsolatot a könyvtári személyzet közreműködésével csak közvetve, katalógusok gondozásával stb. igyekszik elősegíteni, azután az olvasóra bízta az információforrások használatát, addig a tájékoztató szolgálat közvetlen és személyes természetű könyvtárosi közreműködést is nyújt.

A tájékoztató szolgálatnak a könyvtári tevékenység más ágaival, valamint a könyvtártudományon kívüli szakterületekkel való kapcsolata éppen úgy elemzést igényel, mint ahogyan az a tájékoztató szolgálat elemeit és ágait illetően történik. A tanulmányozást öt területen kell elvégezni:

1. a tájékoztató szolgálat elméletének kapcsolata a könyvtártudomány elméletével;
2. a tájékoztató szolgálat elmélete és a könyvtári tevékenység közötti kapcsolat, különös tekintettel a tájékoztató szolgálat gyakorlatára;
3. a tájékoztató szolgálat kapcsolata a nem könyvtári jellegű tájékoztató tevékenységgel, mivel tájékoztató szolgálat nemcsak könyvtárakban található, hanem egyéb szervezetek keretében is;
4. a tájékoztató szolgálat és a tájékoztatótudomány közötti kapcsolat;
5. a tájékoztató szolgálat interdiszciplináris kapcsolatai.

A diszciplínák közül a tájékoztató szolgálat szempontjából a következőknek van nagyobb jelentőségük: nyelvészet, logika, lélektan, szociológia, matematika, számítástechnika, statisztika, kommunikációs tudományok, rendszertervezés és irányítás. A tájékoztató szolgálat interdiszciplináris kapcsolatai kutatásának kiindulópontjaként a következő, magyar szerzőktől származó tanulmány érdemel figyelmet: SZENTMIHÁLYI János – SZEPESVÁRY Tamás: *Interdisciplinary implications* (Interdiszciplináris kapcsolatok) [15].

A tájékoztató szolgálat elméletének kimunkálásában kielégítő előrehaladás elsősorban az átfogó és szisztematikus kutatástól várható, amely a könyvtártudomány terén már bevált módszereket alkalmazza. Nem kétséges azonban az sem, hogy a kutatás irányítását és ösztönzését illetően szükség lesz új ötletekre is, mivel ezek különösen fontosak egy-egy szakterület elméletének létrehozásához. Minthogy a tájékoztató szolgálat önmagában nem zárt szakterület, nehéz megragadni a jellegzetességeit. Ennek ellenére remény van rá, hogy elméletét megalkotják.

Fordította: Balázs János

Irodalom

- [1] VAVREK, B. F.: Communications and the reference interface. Doktori disszertáció. University of Pittsburgh, 1971. p. 6-7.
- [2] GREEN, S. S.: Personal relations between libraries and readers = Library Journal, 1. köt. 2-3. sz. 1876. október, p. 74-81.
- [3] WYER, J. T.: Reference work: a textbook for students of library work and librarians. American Library Association, 1930.
- [4] RANGANATHAN, S. R. - SUNDARAM, C.: Reference service and bibliography. Madras Library Association, 1940.
- [5] The reference function of the library: papers presented before the library institute at the University of Chicago, 29th June-10th July 1942. Szerk.: Butler, P. University of Chicago Press, 1943.
- [6] FOSKETT, D. J.: Assistance to readers in lending libraries. J. Clarke, 1952.
- [7] BENGE, R. C.: Bibliography and the provision of books. Associations of Assistant Librarians, 1963.
- [8] REES, A. M.: Broadening the spectrum. The present state and future prospects of reference/information service: proceedings of the Conference, Columbia University, American Library Association, 1967.
- [9] VAVREK, B. F.: A theory of reference service = College and Research Libraries, 29. köt. 6. sz. 1968. november, p. 508-510.
- [10] SCHILLER, A. R.: Reference service: instruction or information = Library Quarterly, 35. köt. 1. sz. 1965. január, p. 52-60.
- [11] ROTHSTEIN, S.: Reference service: the new dimension in librarianship = College and Research Libraries, 22. köt. 1. sz. 1961. január, p. 12.
- [12] WYNAR, B. S.: Reference theory: situation hopeless but not impossible = College and Research Libraries, 28. köt. 5. sz. 1967. szeptember, p. 337-342.
- [13] NEILL, S. D.: Problem solving and reference process = RQ Reference Services Division, 14. köt. 4. sz. 1975. p. 310-315.
- [14] EMERY, R.: Steps in reference theory = Library Association Record, 72. köt. 3. sz. 1970. március, p. 88-90., 96.
- [15] SZENTMIHÁLYI, J. - SZEPESVÁRY, T.: Interdisciplinary implications. Proceedings of the international seminar on education in information science, 1972. szeptember 14-16. OMKDK, 1974.

WHITTAKER, K.: A referenz és tájékoztató szolgálat elméletének megalapozásáról

A szerző a referenz és tájékoztató szolgálat elméletének fejlődését vizsgálja a kezdettől napjainkig. A könyvtárak már a 19. század végén nyújtottak ilyen szolgálatot, de akkor még elméleti megalapozás nélkül. Az elmélet kidolgozására irányuló első lényeges lépés 1930-ban történt, mikor az amerikai Wyer vizsgálni kezdte, hogy a könyvtárosok hogyan viszonyulnak az olvasók problémáihoz, kiszolgálásához. 1930 óta, bár a fejlődés jelentős, a referenz szolgálat elméletét úgyszólván egyáltalán nem kutatták, noha a helyzet egyáltalán nem kielégítő, különösen Angliában. Az elmúlt néhány évben egyre többet írnak e témáról, és felhasználják más tudományterületek kutatási eredményeit is. A szerző a rendszeres és átfogó kutatás érdekében egy kutatási alapterv kidolgozását hangsúlyozza. Ennek ki kell terjednie a téma terminológiájára, természetére és céljára, tárgyára és ágaira, továbbá más témákhoz való kapcsolódására.

* * *

WHITTAKER, K.: Towards a theory for reference and information service

The author traces the development of the theory of reference and information service from its origins to the present day. Although libraries began to offer reference and information services in the late nineteenth century, they were not based on any theoretical concepts. The first real step in theory formulation was in 1930 when Wyer in the United States examined the various attitudes librarians held on assistance to readers. Between 1930 and the present day, although many developments have taken place, the theory of the subject remains comparatively uninvestigated, especially in Britain, and distinctly inadequate. In the past few years, however, the subject has been increasingly written about, and research in other disciplines applied to it. With the object of encouraging systematic and comprehensive research into the theory of reference and information service, a base plan for such research is outlined. It covers the subject's terminology, its nature and purpose, its scope and branches, and its relationships with other subjects.

* * *

ВИТЕКЕР, К.: Об обосновании теории справочно-информационной службы.

Автор в своей статье рассматривает историю развития справочно-информационной службы с момента ее возникновения до наших дней. Библи-

отеки уже в конце 19-ого века оказали подобные услуги, но в то время еще без теоретического обоснования. Первый существенный шаг, направленный на разработку теории информационного обслуживания, был проделан американцем Ваером в 1930 году, когда он начал исследовать, как относятся библиотекари к проблемам и обслуживанию читателей. Однако с 1930 года, хотя и произошли значительные сдвиги в развитии сферы библиотечных услуг, исследованием теории справочно-информационного обслуживания по существу никто не занимался, несмотря на то, что положение в этой области является неудовлетворительным, особенно в Англии. За прошедшие годы наблюдается рост количества публикаций по этой теме, в которых используются и результаты научных исследований по другим научным дисциплинам. Автором с целью обеспечения системного подхода подчеркивается необходимость разработки соответствующего плана научных исследований в рассматриваемой области. Планом должны быть охвачены как терминология, характер и цель темы, так и ее предмет и отдельные аспекты, а также ее связь с другими темами.

MEGJELENT

a Tudományos Tájékoztatás Elmélete és Gyakorlata c. sorozat új kiadványa:

MÁRKUS GYÖRGY

OROSZ–MAGYAR FORDÍTÁSTECHNIKA

A kiadvány fordítók, fordítástechnikát oktató tanárok, szerkesztőségek munkatársai, könyvtári és tájékoztató szakemberek részére készült. A szerző részletesen foglalkozik többek között a fordítandó szövegek osztályozásával, a szakirodalmi szövegek fordításával szemben támasztott követelményekkel, az ekvivalencia fogalmával stb. Tárgyalja az alapvető fordítástechnikai tudnivalókat, kitér a képletek, táblázatok, rajzok fordítására és a fordítás külalakjára is. Szemlélteti orosz szakirodalmi szövegek fordításának módját, példákkal illusztrálva azokat. Ismerteti a nyelvi eltéréseket, sajátosságokat, majd rátér a legjellemzőbb orosz szó szerkezetekre.

A Függelék tartalmazza a transliterációs és a transzkripció szabályokat, a nemzetközi mértékegység-rendszerek helyesírásának módját, valamint a fordításelméletben használatos szakszavakra, szakkifejezésekre vonatkozó terminológiai szótárt.

A kiadvány terjedelme 165 oldal

Ára: 43 Ft

Megrendelhető:

OMKDK

KERESKEDELMI IGAZGATÓSÁG

1428 Budapest, Pf. 12.